
حرّانیان

عادل شیرالی

نشر بصیرت

تهران، ۱۳۹۴

www.ketab.ir

شیرازی، عادل، ۱۳۴۶-.

حزانیان / نویسنده: عادل شیرازی

تهران: بصیرت، ۱۳۹۲، ۱۴۲ ص

شابک: 978-600-5492-78-1

صاینین حزان

کیش ها- ترکیه -- حزان

دانشمندان -- ترکیه -- حزان

حزان (ترکیه)

حزان (ترکیه) -- دین

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ح ۴ ۹ ش/۱۴۰۵ BT

رده بندی دیویی: ۲۹۹/۹۳۲

شماره کتاب شناسی ملی: ۳۴۰۸۷۳۵

نشر بصیرت

تهران، خیابان انقلاب، ابتدای ایون بچال، شماره ۹۴، کدپستی ۱۳۱۵۶۹۴۱۶۴

تلفن: ۶۶۴۶۱۲۹۲ / ۶۶۴۱۵۸۷۹ شماره: ۶۶۴۰۶۵۰۵

سامانه پیام کوتاه: ۰۲۱۶۶۹۵۰۹۸۷

www.hekmat-ins.com

info@hekmat-ins.com

حزّانیان

نویسنده: عادل شیرالی

ویراستار: گلّاله هنری

چاپ اول: ۱۳۹۴ ش/ ۱۴۳۶ ق

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۹۲-۷۸-۱

حروفچینی و صفحه‌آرایی: مؤسسه فرهنگی هنری حکمت

چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشرکیمیای حضور

(کلیه حقوق محفوظ و مخصوص ناشر است)

تکثیر، انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه (از قبیل چاپ، فتوکپی،

الکترونیکی، صوت و تصویر) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

فهرست

۷	مقدمه
۹	۱. تاریخچه حرّان
۱۱	جغرافیای حرّان
۱۳	عقاید حرّانیان
۱۳	مسیحیت در حرّان
۱۴	کلدانیان
۱۵	مأمون و حرّانیان
۱۸	حرّانیان و صابینین
۱۹	ابراهیم و حرّانیان
۲۰	صابینین قرآن
۲۲	فرقه‌های حرّانی
۲۷	۲. باورهای حرّانیان
۲۸	خداپرستی حرّانیان
۲۹	روحانیون
۳۳	ستارگان
۳۴	هیاکل
۴۶	قربانی کردن انسان
۴۶	هیاکل خارج از حرّان
۴۹	خدایان حرّانیان
۵۰	حرّانیان و رسالت
۵۶	آراء فلسفی
۵۸	حرّانیان و اخوان الصفا
۶۵	۳. مناسک
۶۵	نماز

۶۷	روزه
۶۸	قربانی
۶۹	اعیاد
۸۰	دیگر مناسک حُرَّانِیَان
۸۱	دستورهای دینی
۸۵	۴. حیات علمی و شخصیت‌های علمی حُرَّانِیَان
۸۶	ثابت بن قرقه
۱۰۰	ابراهیم بن سینان
۱۰۱	ثابت بن سینان
۱۰۳	ابوالحسن بن سینان
۱۰۴	ابراهیم بن هلال
۱۰۵	سنان بن ثابت
۱۰۹	جابر بن ابراهیم صلی
۱۰۹	إصطفیٰ الحُرَّانی
۱۰۹	ابوزوح الصابنی
۱۰۹	ابراهیم بن زهرون
۱۱۰	ابوالحسن بن ابی‌الفرج
۱۱۰	ابوالحسن بن سنان
۱۱۰	هارون بن صاعد
۱۱۰	بتانی
۱۱۲	ابوالحسن بن سنان
۱۱۲	ثابت بن ابراهیم
۱۱۵	هلال بن ابراهیم
۱۱۵	ابن وحشیه
۱۲۳	واژه‌نامه
۱۲۷	منابع
۱۳۳	نمایه

مقدمه

حَرَانیان به‌مثابهٔ مردمی دارای هویت قومی مشخص و متمایز از دیگران از قرن سوم هجری آوازه‌ای بلند یافتند. این مردم که قرن‌ها در میان مسلمانان از فرهنگی برجسته برخوردار بودند و اعتقادات خاص خود را داشتند، با تسلط بر علمی چون نجوم، طب و ریاضی توانستند در مجامع علمی حضور داشته باشند. لذا توجه ویژه به این مردم و پرداختن به تاریخ و احوال حَرَانیان بایسته است و برای این ضرورت چند دلیل می‌توان برشمرد: نخست اینکه تا پیش از سال ۲۲۸ ق. ایشان از شهرت چندانی برخوردار نبودند، ولی به دلایلی که به‌طور مبسوط در متن کتاب آمده است، از این زمان به صابنین مشهور شدند و توانستند تا قرن‌ها با این نام به حیات خود در جهان اسلام ادامه دهند. در روزگار ما نیز همچنان برخی از محققان هنگامی که سخن از صابنین به میان می‌آید، حَرَانیان به‌دهنشان متبادر می‌شود. این امر سبب شده است که صابنین اصلی و راستین در حاله‌ای از ابهام فرو روند.

دوم اینکه حَرَانیان در علوم مختلفی چون طب، نجوم و ریاضی اشتهار داشتند و به‌واسطهٔ تسلط بی‌چون و چرایشان در دانش‌های زمان توانستند قرن‌های متمادی در دوران عباسیان و آل‌بویه به حیات خود ادامه دهند.

در میان حَرَانیان عالمان برجسته‌ای چون ثابت‌بن قره و ابراهیم‌بن سنان وجود داشتند. این دانشمندان، منشأ خدمات فراوانی در دوران ترجمه، در زمان عباسیان

شدند. و همچنین، تصنیفات کثیری از خود بر جای نهادند، ایشان کتب متعددی را از زبان سریانی به عربی ترجمه کردند و شاگردان فراوانی را در علوم مختلف پرورش دادند. در فصل چهارم این کتاب تلاش‌ها و کارهای بزرگ عالمان حزانیه مورد بررسی قرار گرفته است، لکن نظر به اهمیتی که حرکت علمی آنان دارد، لازم است به‌صورت جداگانه هم مورد بحث و بررسی قرار گیرند.

سوم اینکه حزانیان، پس از تغییر نام خود به صابنین، سال‌ها در کنار مسلمانان با همان عقاید زیستند و کسی متعرض حال آنان نمی‌شد و حتی در دولت عباسی نیز صاحب قدرت و ریاست بودند و توجه به ایشان از این جهت نیز است.

اثر پیش‌رو از چهار بخش تشکیل شده است:

بخش اول شامل تاریخ حزانیان است. در این بخش، تا آنجا که دسترسی به مآخذ امکان‌پذیر بود، سرگذشت و تاریخ حزانیان مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. بخش دوم شامل عقاید و باورهای حزانیان است. بخش سوم مناسک و شعائر حزانیان را دربر می‌گیرد. در بخش چهارم از حیات علمی و شخصیت‌های علمی حزانیان به‌صورت مبسوط سخن رفته است.

در پایان لازم است که از زحمات بی‌دریغ آقای دکتر مسعود جلالی مقدم صمیمانه تشکر کنیم. همچنین از زحمات سرکار خانم نرگس شامحمدی قدردانی می‌شود.

عادل شیرالی